

prikazi–recenzije

Book Reviews–Recensions

Ivan Koprek (ur.), *Poslovna etika i demografska politika*. Zagreb: FTIDI, 2017, 239 str.

24. veljače 2017. godine u organizaciji Centra za poslovnu etiku na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu održan je interdisciplinarni simpozij pod naslovom *Poslovna etika i demografska politika*. Na simpoziju se s različitih vidika raspravljalo o odnosu i vezama poslovne etike i demografske politike, a aktualna problemska područja o kojima se tematiziralo sabrana su u zbornik koji ovdje predstavljamo. Zbornik sadržava petnaest priloga, a glavna pitanja na koja se nastojalo ponuditi odgovore kreću se od toga utječe li ekspanzija populacije na ekonomska kretanja, pa sve do obiteljske politike i afirmacije populacijskih mjera.

U prvom prilogu Ivana Kopreka *Poslovna etika, održivi razvoj i demografska politika* autor raspravlja o nužnosti su–odnosa održivog razvoja na globalnoj razini i demografske politike te zaključuje da održivost predstavlja osiguranje životnog standarda za buduće naraštaje, pri čemu se ističe potreba da se ekonomski ciljevi (produktivnost, konkurentnost, gospodarski rast) optimiziraju uz poštivanje okolišnih faktora i socijalnih zahtjeva, koji prije svega uključuju humanizaciju rada, adekvatnu društvenu skrb, socijalnu pokretljivost i očuvanje kulturnog identiteta.

U drugom prilogu pod naslovom *Neka promišljanja o izradi demografskog*

programa Mate Babić raspravlja kako cilj ekonomske politike svake demokratske zemlje mora biti ostvarivanje maksimalnog blagostanja njezinih stanovnika, a nužni je uvjet za ostvarenje tog cilja puna zaposlenost proizvodnih čimbenika. Naime, da bi se omogućio demografski rast, mora se aktivno stimulirati proizvodnja rada jer »i imaoi rada trebaju moći živjeti od rada, jednako kao i imaoi kapitala« (str. 30), zaključuje Babić.

Maja Žitinski u prilogu *Demografskoj politici nedostaju inovativni pristupi suvremenim ekonomskim problemima* istražuje na koje se sve načine demografska politika može realizirati u strukturno nepovoljnom okruženju te u tom smislu nudi primjere u obliku inovativnih, institucionalnih inicijativa koje su polučile uspješne rezultate pozicionirajući se socijalno–zaštitnički uravnoteženo prema novonastalim pojavama u globalnoj ekonomiji, koja svima nameće rastuću nacionalnu zaduženost, daljnje osiromašivanje siromašnih te daljnje obogaćivanje bogatih.

Stipe Buzar i Borna Jalšenjak u prilogu *Politike zapošljavanja, demografija i poslovna etika* analiziraju problematiku politike zapošljavanja kod privatnih poslovnih subjekata te zaključuju da, s jedne strane, upravljačke i organizacijske znanosti pokazuju vrijednost multikulturalnog okruženja u tvrtkama, a s druge strane, tvrtke se može potaknuti na demografski heterogene politike zapošljavanja samo u skladu s načelom solidarnosti.

U prilogu *Demografija i prenapučenost* Josip Milić obrazlaže razne modele kojima se od najstarijih civilizacija pa sve do modernih društava nastojalo smanjiti broj stanovnika na Zemlji. Autor se snažno kritički osvrće na Malthusov koncept, prema kojem je čovjek tek jedan od niza proizvoda na tržištu čije razmnožavanje se treba strogo kontro-

lirati. Osim toga Milić također osuđuje razne eugeničke koncepte i moderne seksualne nastranosti, koje često pod paradigmom „novih čovjekovih prava“ promoviraju negativne demografske pokazatelje i u službi su „kulture smrti“, a ne kulture života.

Autorica Mirjana Radan tematizira u istoimenom prilogu *Meduodnos ekonomije, zdravstvene skrbi i demografije*. Radan naglašava da dobra zdravstvena skrb, osim pravodobnog prepoznavanja zdravstvenog problema neplodnosti, učinkovite dijagnostike i suvremenog liječenja bolesti, odnosno stanja neplodnosti, zahtijeva mudru, pravednu i dobru raspodjelu materijalnih dobara za njezino provođenje uz zauzimanje ispravnog bioetičkog stajališta prema dostupnim reproduktivnim metodama.

Hrana i demografska politika prilog je Katice Knezović koji govori da je osnovna zadaća svjetske politike trajno osiguranje dostupnosti prehrane cjelokupnog čovječanstva, dokidanje gladi u svijetu uz očuvanje prirodnog okoliša te postizanje mira i solidarnosti među narodima. Upravo je *condicio sine qua non* održivog razvoja na Zemlji osiguranje hrane i opstanak svjetske populacije u nezagađenom i prirodnom okolišu, stoga je zadaća svih vlada preuzimanje odgovornosti za ukorjenjivanje upravo takvog stila života svim naraštajima.

Rabin Luciano Prelević i autorica Rozalija Bregović Pračić u prilogu *Plodite se, i množite...* (Post 1, 28) analiziraju planiranje i zasnivanje obitelji u Starom zavjetu. Vodeći se židovskom interpretacijom stiha: „Plodite se, i množite“, autori istražuju pozadinsku vrijednost Božje zapovijedi o imanju djece, te zaključuju kako je Bog tim riječima čovjeka zapravo blagoslovio, jer su djeca u židovskoj tradiciji najveće bogatstvo, i implicitno mu dao zadatak da se mora brinuti o cjelokupnoj Zemlji i o svim stvorenjima koja na njoj postoje.

Taras Barščevski u prilogu *Demografsko pitanje i Novi zavjet* raspravlja o pojmu „stanovništva“ i „naroda“ u Novom zavjetu te zaključuje kako Novi zavjet može predložiti neke odgovore na suvremena demografska pitanja. Riječ je o tome, smatra autor, da se preko novozavjetne eshatološke perspektive skrene pozornost na važnost konkretnog djelovanja u današnjici te da se pritom uračuna Bog i njegovo djelovanje na cjelokupnu ljudsku povijest.

U prilogu Mikolaja Martinjaka *Ranignosticizam o celibatu i radanju potomstva* autor raspravlja o gnostičkom poimanju seksualnosti te obrazlaže razliku između onih gnostičkih pisaca koji su odbacili prokreaciju i zahtijevali celibat i onih koji su apoložirali za ženidbu i radanje potomstva. Autor smatra da je ispravno razumijevanje te tematike ipak potrebno dublje poznavanje samih gnostičkih tekstova koji su sadržajno heterogeni i teološki polivalentni.

Lamija Alili u prilogu *Islamski pogledi na planiranje obitelji* istražuje značenje i ulogu braka u islamu te s njim povezano planiranje obitelji. Autorica naglašava da islam afirmira brak, te da su obitelj i potomstvo kao temeljne vrijednosti zaštićene šerijatom. Govoreći o ograničenju rađanja sprječavanjem začeca, Alili spominje da islam dopušta upotrebu kontraceptivnih sredstava (bilo prirodnih, bilo kemijskih), no po bačaj je, osim u slučajevima kad je život majke doveden u pitanje, nedopustivo i grješno djelo.

Agneza Dobrović u članku *Dobro je imati obitelj* raspravlja o suvremenom pogledu na obiteljsku zajednicu te o poteškoćama s kojima se današnja obitelj suočava. Autorica smatra da obitelj ima intrinzičnu vrijednost kako za društvo, tako i za narod u cjelini te da broj djece u obitelji treba biti slobodan izbor bračnih partnera koji prihvaćaju odgovorno roditeljstvo. Prema tomu, mjere

socijalne i populacijske politike trebaju biti usmjerene na zaštitu žena/majki od strane poslodavaca te na što lakše rješavanje stambenog pitanja i pitanja zaposlenosti mladih bračnih parova kako bi se na taj način umanjili učinci katastrofalne demografske slike koja prevladava u Republici Hrvatskoj.

U članku *Majka odgojiteljica i/ili hraniteljica* autorice Zrinke Gregov tematizira se položaj žene u suvremenoj obitelji. Gregov zaključuje da u postmodernom društvu žena i dalje drži tri ugla obitelji, no za razliku od prijašnjih vremena u kojima je žena imala samo ulogu majke i hraniteljice, treća generacija zaposlenih žena mora se, uz kućanske obveze, dokazivati na tržištu rada hvatajući korak s muškarcima. U redefiniранju uloge majke i žene, poslodavci će morati shvatiti da trebaju ulagati u takve programe ako na tržištu rada žele imati motivirane i produktivne zaposlene majke te dobre međuljudske odnose, smatra autorica.

Posljednji članak u zborniku nosi naslov *Istraživanje o stajalištima mladih u vezi s demografskom i obiteljskom problematikom* autora Ivana Burića. U istraživanju Burić iznosi (ne)znanstvene podatke Svjetskog saveza mladih Hrvatske, koji pokazuju da mladi prvo dijete u prosjeku imaju tek u 28. godini života, a prosjek željene djece je 2,8. Uzroke takvih rezultata treba tražiti u teškom položaju mladih, u otežanom i nesigurnom ostvarivanju poslovne karijere te u njihovu otežanom rješavanju stambenog pitanja. Sve to za sobom nosi posljedicu što kasnijeg stupanja u brak i smanjenja broja željene djece.

Kristina Polegubić

Darka Bilić, *Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva Franjevačkog samostana u Sinju*. Split — Zagreb: Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja — Franjevački samostan Gospe Sinjske — Institut za povijest umjetnosti, 2017, 163 str.

Knjiga Darke Bilić *Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva Franjevačkog samostana u Sinju* lijep je i jedinstven primjer vizualizacije i opisa pojedinih procesa i rekonstrukcija najvećeg Marijina svetišta na jugu Hrvatske. Vjerojatno je mali broj te vrste kompleksa u Hrvatskoj koji su tako dobro dokumentirani kao franjevački u Sinju, a za koji je u Franjevačkom samostanu sačuvano dvjestotinjak nacрта kojima se dokumentira njegov život kroz tri stoljeća. S arhivističke je strane ugodno primijetiti da je fond nacрта koji je bio predmetom analize ove knjige restauriran te je odgovarajuće dokumentiran i pohranjen. Od dvjestotinjak nacрта, koliko ih se čuva u fondu, otprilike trećina ih je restaurirana od strane restauratora Državnog arhiva u Splitu, a u ovoj je knjizi vrlo uredno reproducirano njih oko 45, čime se pruža prilika vizualnog praćenja izgradnje i promjena na franjevačkom kompleksu. Analizom arhivskoga gradiva nisu samo detaljno rekonstruirani procesi izgradnje crkve i samostana, nego su otkrivena i dosad nepoznata imena graditelja, inženjera i arhitekata.

Knjiga je rezultat suradnje Instituta za povijest umjetnosti — Centra Cvito Fisković, Samostana Čudotvorne Gospe Sinjske i Državnog arhiva u Splitu, a podijeljena je u više manjih poglavlja kojima se prate nastanak, izgradnja te preinake na Gospinu svetištu. U *Riječi urednika* (str. 7–9) Radoslav Tomić naglašava važnost franjevaca za dalmatinsku unutrašnjost te, naravno, za izgradnju Gospine crkve i franjevačkog samostana, a u *Uvodnim napomenama* (str. 11–13) autorica pojašnjava kontekst nastanka knjige,